

ביאור נשגב של כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע הלקח הנשגב ממפלת קרח בעבודת הקטורת שצריך לתקן את הנפש האלקית והגוף החומרי

כאשר הקטירו קרח ועדתו קטורת שלא נבחרו לכך נאבדו מתוך הקהל, אך לעומת זה כאשר הקטיר אהרן שבחר בו ה' קטורת, עצר את המגפה והציל בכך את ישראל מכליה.

אלא שכאן מתעוררת השאלה, הלא קרח חלק בכללות על משה ואהרן ולא רק על הקטורת, כמו שכתוב (שם טז-יז): "ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'". מדוע אם כן סיבב משה רבינו להפנות את כל המאבק כנגד קרח ועדתו דוקא במבחן של עבודת הקטורת.

מזבח החיצון תיקון הגוף, מזבח הפנימי תיקון הנפש

פתח דברינו יאיר באור בהיר שמאיר לנו את העיניים במחלוקת קרח ועדתו, ממשנתו הטהורה של כ"ק מרן רבינו ישכר דוב מבעלזא זי"ע כפי שהביא ב"לקט אמרי קודש", על פי יסוד גדול שחוזר ונשנה בדבריו הקדושים ובדברות קדשו של בנו כ"ק מרן רבי אהרן זי"ע, על מהות העבודה של שני המזבחות - מזבח החיצון של נחישות שהקריבו עליו כל הקרבנות, ונקרא "מזבח החיצון" משום שהיה בחצר אהל מועד תחת כיפת השמיים, ומזבח הפנימי של זהב שהקטירו עליו קטורת, ונקרא "מזבח הפנימי" משום שהיה בפנים בתוך האהל מועד.

והנה היות שענין זה הוא יסוד גדול בעבודת ה', והוא נוגע גם למה שתקנו חכמינו ז"ל מתקנו התפלות לומר בכל יום בתפלות שחרית ומנחה, פרשת עבודת קרבנות התמיד על מזבח החיצון, ופרשת עבודת הקטורת על מזבח הפנימי, ראינו להרחיב וללכך ענין זה כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני כל אדם.

ובכן ראשית כל צריך לדעת שהיסוד כולו מבוסס על מה שמבואר במדרש, כי מזבח החיצון שהקריבו עליו קרבנות הוא כנגד הגוף, ומזבח הפנימי שהקטירו עליו קטורת הוא כנגד הנפש, והנה הוא לשון המדרש תדשא (פרק יא) על הפסוק

וכל עדתו, ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת לפני ה' מחור, והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש רב לכם בני לוי".

ופירש רש"י (שם טו): "הא לכם תשמיש חביב מכל, היא הקטורת החביבה מכל הקרבנות, וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש, כבר הוא בקדושתו, וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש, אלא אמר להם משה, הריני אומר לכם שלא תתחייבו, מי שיבחר בו יצא חי וכולכם אובדים".

קרח ועדתו נענו ברוב חוצפתם למבחן של משה (שם יח): "ויקחו איש מחתנתו ויתנו עליהם אש ושימו עליהם קטורת ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן, ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד" - כדי להוכיח לכל ישראל שהוא ועדתו הצליחו להקטיר קטורת ועדיין הם חיים וקיימים. אלא שאז נתגלה כוחו של משה אשר גזר אומר שיבלעו חיים באדמה (שם לב): "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתייהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש, וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל".

אולם בכך לא תמה המבחן הנפלא של הקטורת, אלא אותה קטורת שגרמה לאיבודם של קרח ועדתו מעל פני האדמה, היא עצמה גרמה להצלתם של ישראל בעצירת המגפה שפשטה בהם, כמו שכתוב (שם יז-יא):

"ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף, ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטורת ויכפר על העם, ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה".

כאשר נתבונן נראה כי בכך רצה הקב"ה להראות ולהוכיח לכל ישראל, כי הוא יתברך היה זה שבחר באהרן קדוש ה' לשרת אותו בקודש, ולכן

בפרשתנו פרשת קרח אנו עוסקים באחד הנושאים הקשים המעיקים עלינו בכל דור ודור - נגע הפילוג, המריבות והמחלוקות שפשטו במחנה ישראל, אלא שמחלוקת זו של קרח ועדתו עלתה בדרגת חוצפתה על כל המחלוקות, בכך שהעזו לחלוק על רבם של ישראל, רועה הנאמן, משה רבינו, שהוציאנו ממצרים ומסר לנו את התורה.

וכבר כתב על כך הפוסק הגדול בעל "פרי מגדים" בספרו "תיבת גמא" בפרשתנו (ד"ה וכמה גדול), לבאר בדרך מליצה מה שפירש רש"י (במדבר טז-א): "ויקח קרח - פרשה זו יפה נדרשת", על פי מה שאמר החכם מכל אדם (משלי טו-כג): "דבר בעתו מה טוב". כלומר כמה טוב לדרוש על דבר בעתו, הלכות פסח בחג הפסח, דיני סוכה בחג הסוכות וכדומה, אולם "פרשה זו" המדברת על מחלוקת קרח ועדתו, "יפה נדרשת" בכל עת ובכל שעה: "כי אין שעה שאין מחלוקת והכל בזמנו".

ב"אגרא דכלה" פרשת פנחס מביא בשם מורו ורבו הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנאב זי"ע, אשר דיבר בקדשו לפרש מקרא שכתוב (במדבר כו-יא): "ובני קרח לא מתו - שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"מ זצוק"ל רמז הפסוק ובני קרח לא מתו, הגם כי קרח בעל המחלוקת מת, עם כל זאת בני קרח תלמידיו בעלי המחלוקת לא מתו, כי בכל דור ודור יש ניגוד מבעלי המחלוקת על הצדיקים וההולכים בתום".

מפלת קרח ועדתו והצלת ישראל בזכות הקטורת

במאמר זה ברצוננו להתבונן על מה שמצינו בפרשתנו, כי כל המאבק של קרח ועדתו כנגד משה, ולעומת זה שורש הניצחון של משה רבינו על קרח ועדתו, התחיל והסתיים במבחן של עבודת הקטורת. והנה הם מקראי קודש המתארים את המבחן שהציע משה לקרח ועדתו (במדבר טז-ה):

"וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר, בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו, זאת עשו קחו לכם מחתות קרח

מה ראה משה רבינו על ככה לעשות מבחן לקרח ועדתו
דוקא על ידי עבודת הקטורת שגרמה למפלתם

כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע: קרח טעה שצריך לתקן רק הנפש
שהיא חלוק אלוק ממעל ולא את הגוף החומרי

מדרש תדשא: מזבח החיצון של נחושת שהקריבו עליו קרבנות,
תכליתו לעשות בכך תיקון הגוף

מזבח הפנימי של זהב שהקטירו עליו קטורת הסמים,
תכליתו לתקן את הנפש הרוחנית שנהנית מהריח

(שמות ל-א): "ועשית מזבח מקטר קטורת עצי
שטים תעשה אותו".

"ועשית מזבח - אחד זהב ואחד נחושת, מזבח
זהב נמשל בנפש של אדם, מזבח נחושת בגופו
של אדם, כשם שהזהב יקר מן הנחושת, כך הנפשות
יקרות מן הגוף, כשם שבכל יום ויום היה מקריב כהן
מה שנגזר עליהם מן הקודש, כן צריך האדם לעבוד
פני אדון העולמים תמיד בנפשו ובגופו, כשם שהגוף
אוכל, כך מזבח הנחושת היה למאכל, כשם שהנשמות
אינן נהנות אלא מן הריח, כך לא היה נקרב במזבח
הזהב אלא קטורת סמים דבר העשוי לריח".

ממאמר זה במדרש תדשא זה דלה דלה לנו מרן
מהרי"ד זי"ע יסוד גדול, כי מזבח החיצון של נחושת
שהקריבו עליו את הקרבנות הוא כנגד תיקון הגוף,
וזהו שדרשו בגמרא (זבחים יג): על הפסוק (ויקרא
ז-ח): "ואם האכל יאכל - בשתי אכילות הכתוב
מדבר, אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח". הרי
שהמשיל הכתוב אכילת המזבח לאכילת האדם, כי
תכלית הקרבת הקרבן היא לתקן את הגוף.

אך לעומת זה מזבח הפנימי של זהב שהקטירו
עליו קטורת שיש בה ריח הוא כנגד תיקון הנפש, כי
הנשמה היא זו שנהנית מחוש הריח, כמבואר בגמרא
(ברכות מג): "מנין שמברכין על הריח, שנאמר (תהלים
קנ-ו) כל הנשמה תהלל יה, איזהו דבר שהנשמה
נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו, הרי אומר זה הריח".
נמצינו למדים מזה, כי מה שצוה הקב"ה להקריב
לפניו בכל יום, תמידים כסדרם על מזבח החיצון
והקטרת קטורת על מזבח הפנימי, הוא כדי להמשיך
בכך לישראל תיקון הגוף ותיקון הנפש.

על פי האמור הוא הוסיף לבאר בדברי קדשו,
מה ששינו בגמרא (יומא לג) במאמרו של אביי
שהיה מסדר סדר המערכה: "מערכה גדולה
קודמת למערכה שניה של קטורת", פירוש, מערכה
גדולה של מזבח החיצון שנאמר בו (ויקרא ו-ב):
"ואש המזבח תוקד בו", קודמת למערכה שניה של
קטורת על מזבח הפנימי.

ומפרש בגמרא הטעם משום שלקחו את
הגחלים הבוערים ממזבח החיצון, והכניסו למזבח
הפנימי כדי להקטיר עליו קטורת. ולפי האמור
הביאור בזה, כדי לשלב את תיקון הגוף מהעבודה
של מזבח החיצון עם תיקון הנפש של מזבח
הפנימי, ללמדנו שעל ידי תיקון הגוף יש עליו
ותיקון גם לנשמה, כי על ידי שהנשמה מסייעת
לתקן את הגוף גם היא מאירה ביתר שאת.

הכלי יקר זכה לכוון למדרש תדשא

טרם שנמשיך להשתעשע בדברי קדשו של
מרן מהרי"ד זי"ע, ראוי לציין חידוש גדול כי הפרשן
הגדול בעל "כלי יקר" בפרשת תצוה, מחדש

מעצמו ככל החזיון הזה, כי מזבח החיצון הוא תיקון
הגוף ומזבח הפנימי תיקון הנשמה, והוסיף על כך
כמה רמזים כדרכו בקודש, וכפי הנראה לא היה
לפני עיניו המדרש תדשא שהבאנו לעיל, והנה הם
דבריו על הכתוב (שמות ל-א):

"ועשית מזבח מקטר קטורת. כפי הנראה שב'
מזבחות אלו נערכו שניהם לכפר על הנפש החוטאת,
כי מזבח הנחושת בא לכפר על חלקי החומר והגוף
הנגוף באבן החטא, ועליו מקריבים הבעלי חיים
הבאים תמורתו, כי יש להם דמיון אל חומר האדם,
ותמונת המזבח יוכיח כי זאת קומתו דמותה לקומת
אדם בינוני ג' אמות, וכן הבהמות הנקריבים דומים
אל נפש הבהמית שבאדם נפש תמורת נפש...

אבל מכל מקום גם הנשמה צריכה כפרה, אחרי
אשר הוטמאה בגוף הנגוף הזה, ואינה מתכפרת
בנפש הבהמה כי אין דמיון זה לזה, כי (קהלת ג-כא)
רוח בני אדם עולה למעלה ורוח הבהמה יורדת
למטה, ואיך תהיה נפש הבהמה הכלה ונפסד
תמורה לנשמת אדם הקיימת לנצח, על כן צוה אל
חי לעשות מזבח הקטרת, המעלה עשן וריח ניחוח
לה', לכפר על רוח בני האדם העולה היא למעלה
כעשן הקטורת, והיא גם היא מקוטרת מור ולבונה
של מעשים טובים.

ולהורות נתן בלבבנו מה שכתב (שמות ל-לו)
ושחקת ממנה הדק, רמז לנשמה דקה מן הדקה
שצריכה גם היא כפרה כדי להעלותה אל מקום
חוצבה, ומספר אמות מזבח זה יוכיח, כי בו נאמר
אמה ארכו ואמה רחבו, אמות יחידות לכפר בו על
הנשמה שנקראת יחידה, (ברכות י) כמו שהקב"ה
אחד כך היא יחידה, ואמתים קומתו, כי רוח בני
האדם היא העולה למעלה למקומה, בזולת מקום
שיש לה תוך הגוף.

וזמן הקטרתו בבוקר ובערב, כי הנשמה בבוקר
היא באה בילדותו זמן זריחת שמשו, ובערב היא
שבה אל אביה כימי נעוריה, והלואי שתהא יציאה
כביאה בלא חטא, ובא הקטורת בהטיבו את הנרות
בבוקר, ובערב בהעלות את הנרות, ומראה הערב
והבוקר אמת, כי הוא מתייחס לנו אלוקים נשמת

אדם, כי הבוקר זמן הטבת נר אלוקים נשמת אדם,
להטיב מעשיה ולנקות עצמה מכל חלודת אפר,
ובערב זמן שקיעת שמשו הוא זמן העלאת הנשמה
אל מקום חוצבה".

אך כאמור מקור רעיון זה של ה"כלי יקר", כבר
כתוב הדור הוא לכל חסידיו במדרש תדשא הנ"ל.
ויש להוסיף תבלין כי מטעם זה המזבח החיצון
שהקריבו עליו קרבנות לתיקון הגוף היה בחוץ,
לרמז על הגוף שהוא חלק החיצוני של האדם
המלביש על הנשמה, ואילו מזבח הפנימי שהקטירו
עליו קטורת לתיקון הנשמה היה בפנים בתוך
ההיכל, לרמז על הנשמה הפנימית המתלבשת
בתוך הגוף, אשר שניהם צריכים תיקון גמור, על
אשר לא שיתפו פעולה לעבוד את ה' במחשבה
ובמעשה כראוי.

"שנים שנכנסו להתפלל" - הגוף והנשמה

חשבתי דרכי לצרף לזה מה ששינו בגמרא
(ברכות ה): "שנים שנכנסו להתפלל, וקדם אחד
מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא, טורפין
לו תפלתו בפניו". ופירש ב"נועם מגדים" (פרשת
תרומה) כי "שנים שנכנסו להתפלל" הם הגוף
והנשמה, הגוף אומר את מילות התפלה והנשמה
שבמוח משלימה את הכוונה, "וקדם אחד מהם
להתפלל" הוא הגוף, "ולא המתין את חברו ויצא",
שלא המתין על חברו להתפלל בכוונה גם עם
הנשמה, "טורפין לו תפלתו בפניו" עכדה"ק.

ולפי האמור יש להוסיף הביאור בזה, על פי מה
שאמר דוד המלך (תהלים קמא-ב): "תכון תפלתי
קטורת לפניך". הרי מבואר כי תפלה היא בבחינת
קטורת על מזבח הפנימי שהיא תיקון הנפש.
זאת ועוד שינו בגמרא (ברכות כו): "תפלות כנגד
תמידים תקנום". הרי שהן כנגד ציבורי תמיד
הנקריבים על מזבח החיצון. הנה כי כן מטעם זה
צריך להתפלל עם הגוף והנשמה בבחינת תיקון
הגוף והנפש, הקרבת הקרבנות על מזבח החיצון,
והקטרת קטורת על מזבח הפנימי.

נפש ישראל, ולכן בראותו שמוכרח הוא לענוש את קרח ועדתו, ביקש עליהם רחמים שיהיו עוד בחיים הגוף והנפש ביחד, כי האדם כל עוד נשמתו בו, אפילו אם הוא בדיוטא התחתונה יכול עדיין לשוב בתשובה."

ולפי עניות דעתי נראה ברור, כי מרן מהרי"ד זי"ע שילב רעיון נשגב זה של אביו, כדי לבנות את הבנין הנפלא שלו שקרח ועדתו לא האמינו בתיקון הגוף כי אם בתיקון הנפש, אך עם כל זאת התפלל עליהם משה שיבלעו באדמה חיים שאולה, כדי שיזכו לתקן שם את גופם ואת נפשם יחד חיים באש הגיהנם, ומזה ישכילו להבין שטעו ללכת בדרך לא טובה.

וימתק להבין בזה מה ששינו בגמרא (ב"ב עד.) כי קרח ועדתו צועקים מבטן האדמה: "משה ותורתו אמת והן בדאין" - קרח ועדתו הם שקרנים. ולפי האמור הביאור בזה, כי דוקא שם בהיותם בשאול יחד בגוף ובנפש, כמו שגזר צדיק משה איש האלקים לתקן את שניהם יחד, שם מתגלה כי "משה ותורתו אמת", שצריך לתקן את הגוף והנפש, "והן בדאין" - הם שאמרו שצריך רק תיקון הנפש שקרנים הם.

"אל אלקי הרוחות לכל בשר"

ועתה בא וראה נפלאות התורה, איך דברי הצדיקים משתלבים יחד זה בזה כנרות האבוקה, להאיר את התורה באור בהיר ומבהיק, מה שביאר מאורו של עולם ה"אור החיים" הקדוש בפרשתנו, את תפלתם של משה ואהרן להצלת ישראל מכליה אחרי החטא של קרח ועדתו (במדבר טז-כ): "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, הבדלו מתוך העדה הזאת ואכלה אותם כרגע, ויפלו על פניהם ויאמרו אל אלקי הרוחות לכל בשר, האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף".

ומבאר ה"אור החיים" הקדוש מה שהזכירו בתפלתם את ענין הבשר: "אל אלקי הרוחות לכל בשר", על פי מה שמחלק ברוח קדשו, את דרגות החשיבות של האומרים שבח והלל לפני הקב"ה, לארבע מדרגות מלמטה למעלה. הדרגה הראשונה היא, השבח שנותנים לו צבא מעלה שהם מלאכים ושרפים. הדרגה השניה היא, השבח שנותנים לו נשמות הצדיקים מאוצר הנשמות טרם שנולדו בעולם. הדרגה השלישית היא, השבח שנותנים לו נשמות הצדיקים אחרי שכבר היו בעולם וחזרו לאוצר הנשמות.

אולם הדרגה הרביעית הנעלה מכולם היא, השבח שנותנים לו ישראל בהיותם בעולם הזה בעוד נשמתם מלובשת בתוך הגוף, ועל כך התפללו משה ואהרן: "אל אלקי הרוחות לכל בשר", הלא בוחר אתה דוקא בשבח והלל שנותנים לפניך

מזבח החיצון הוא תיקון הגוף שהוא גם כן חיצוניות האדם, מזבח הפנימי הוא תיקון הנפש שהיא בפנימיות אדם

מרן מהרי" זי"ע: משה התפלל על קרח ועדתו שיבלעו חיים שאולה, כדי שיזכו לתקן גם את הגוף עם הנשמה

אור החיים: "אל אלקי הרוחות לכל בשר" - שבחר בבני אדם שהנשמה מתלבשת בגוף, ולא במלאכים שהם כולם רוחניים

משה רבינו הציע לקרח להקטיר קטורת שהיא תיקון הנפש, כדי להראות לו שבלי תיקון הגוף לא יצליח

לפרש, שמשה התפלל לא רק על הקטורת אלא גם על חלקם בתמידי ציבור שלא יתקבלו לפניו.

אך לפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שקרח ועדתו לא האמינו כלל בתיקון הגוף, לכן התפלל משה שחלקם בתמידי ציבור הנקרבים על מזבח החיצון לתיקון הגוף לא יתקבל, ועל ידי זה לא היתה שום תועלת בעבודת הקטורת שהקריבו על מזבח הפנימי אפילו לתיקון הנפש, ויאבדו מתוך הקהלה בגוף ובנפש. וזהו שמגדיר הכתוב את קרח ועדתו (שם יז-ג): "את מחתות החטאים האלה בנפשותם", ללמדנו כי שורש חטאתם הוא "בנפשותם" - שטעו לחשוב שרק הנפש צריך תיקון ולא הגוף

ובאמת טעו בכך שהרי הקב"ה ברא את האדם בגוף ובנפש, כמו שכתוב (בראשית ב-ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה". ונתכוון בכך כדי שיתקן האדם את הגוף והנפש גם יחד, כי הנשמה שבמוחו מסייעת לקדש ולתקן את הגוף, ועל ידי שאדם משעבד את גופו החומרי לעבודתו יתברך, הרי הוא מעלה את הנשמה הרוחנית למדרגה יותר עליונה, ובכל מצוה נוספת בה קדושה יתירה עכדה"ק.

משה גזר שיבלעו חיים שאולה כדי לתקן גם את גופם

נפלא לצרף בזה מה שמביא ב"לקט אמרי קודש" מספר "שיחות חכמים", מה שאמר כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא בשם אביו מרן מהרי" זי"ע, לבאר הטעם שהתפלל משה וגזר על קרח ועדתו שיבלעו בעודם בחיים בשאול האדמה:

"והנה יש להבין, דאף אם אמנם הוכרח משה רבינו ע"ה לאחוז במשפט, כדי להוכיח כי לא בדה מלבו את כל המעשים, ולכן היו צריכים למופת חותך שימותו בדרך בלתי טבעי כלל וכלל, שלא ליתן מקום לספק עוד, אבל מדוע הוא ביקש שירדו דווקא חיים שאולה, וכי חפץ משה ח"ו לנקום בהם שיסבלו עוד יסורים טרם תצא נפשם.

ואמר אדוני אבי ז"ל, כי משה רבינו ע"ה רעיא מהימנא ביקש זאת דווקא משום שהיה חס על כל

וימתק לפרש בזה מאמר הגמרא (ברכות ח.): "אמר רב חסדא, לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת, שני פתחים סלקא דעתך, אלא אימא שיעור שני פתחים". ויש לומר הכוונה בזה על מה שאנו פותחים את תפלות שחרית ומנחה, בפרשת התמיד שהקריבו על מזבח החיצון כנגד תיקון הגוף, ובפרשת הקטרת הקטורת שהקריבו על מזבח הפנימי כנגד תיקון הנפש, ושני התיקונים הם שני הפתחים שצריך לפתוח בבית הכנסת בתחילת התפלה.

קרח טעה שצריך רק תיקון הנפש ולא תיקון הגוף

עתה הבה נמשיך במסע הקודש בדברי כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, שמבאר לפי זה הטעם שבחר משה דוקא במבחן הקטורת: "זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו, ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת לפני ה' מחר", כדי להוכיח לכל ישראל שקרח אינו ראוי לכהונה גדולה, על פי מה שמגלה לנו יסוד חדש בטעותו של קרח, ששגה לחשוב שאדם צריך לתקן רק את הנפש הרוחנית שהיא חלק אלוך ממעל, אבל הגוף החומרי שנוצר מעפר האדמה אינו צריך תיקון כלל.

נמצא לפי זה שקרח כפר גם בעבודת הקרבנות על המזבח החיצון שהוא לתיקון הגוף, ולא האמין רק בעבודת הקטורת על המזבח הפנימי שהוא לתיקון הנפש. לכן נתחכם משה רבינו להוכיח לכל ישראל שקרח טעה בכך, על ידי שצוה לו להקטיר קטורת על מזבח הפנימי שהיא כנגד תיקון הנפש, כדי להראות בכך שעבודה זו לא תעלה בידו לתקן את נפשו, מאחר שלא שילב עם זה תיקון הגוף שעל מזבח החיצון.

בדרך זו הוא מבאר כמין חומר מה שהתפלל משה רבינו (שם טז-יז): "ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם", ופירש רש"י: "לפי פשוטו הקטורת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם. והמדרש אומר, יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אך חלקם לא יקובל לפניך לרצון, נתיחנו האש ולא תאכלנו". וצריך ביאור מה ראו חכמינו ז"ל על ככה

כלומר קרח אפיקורס היה משום שאמר: "אין תורה מן השמים" – אותן תרי"א מצוות כמספר תורה שצוה לנו משה בדה מלבו ואינם מן השמים, ואם כן אין משה נביא ולא אהרן כהן, אלו תוכן דבריהם המתוקים.

רמ"ח מצוות ושס"ה לא תעשה כדי לתקן את כל הגוף

הנה ידוע מה שהאריך רבינו חיים וויטאל זי"ע ב"שערי קדושה" (חלק א שער א) ומקור הדבר בזוהר הקדוש (פרשת וישלח קע:), שהקב"ה נתן לנו רמ"ח מצוות עשה כדי לתקן בהם רמ"ח איבריו של אדם, ושס"ה לא תעשה כדי לתקן בהם שס"ה גידיו. הרי לנו דברים ברורים ונהירים כי תכלית קיום תרי"ג מצוות היא, כדי לתקן על ידם רמ"ח איברי הגוף ושס"ה גידיו הגוף.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו למצוא המקור לדברי מרן מהרי"ד זי"ע, שקרח לא האמין בתיקון הגוף כי אם בתיקון הנפש, כי מאחר שמבואר בירושלמי שהיה אפיקורוס ואמר: "אין תורה מן השמים", משום שלא האמין בתרי"א מצוות כמספר תורה ששמענו ממושה, הרי מבואר שלא האמין בתיקון רמ"ח איברי ושס"ה גידיו הגוף על ידי רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה. אך עם כל זאת האמין בתיקון הנפש שהיא הנשמה שבמוח, על ידי האמונה בשני הדברות: "אנכי ולא יהיה לך", שאין בהם מצוה מעשית על ידי איברי הגוף, כי אם אמונה בה' וכפירה בעבודה זרה במחשבת הנשמה שבמוח.

יומתק לסיים מחזה נפלא זה עם המאמר שהזכרנו לעיל מהגמרא (ב"ב עד.), כי קרח ועדתו צועקים מבטן האדמה: "משה ותורתו אמת והן בדאין". ולפי האמור יש לומר שכוונתם להתוודות בשאלו תחתית כי "משה ותורתו" – אותן תרי"א מצוות כמספר תורה שצוה לנו משה ככתוב: "תורה צוה לנו משה" כדי לתקן הגוף "אמת, והן בדאין", הם שכפרו ואמרו כי רק הנפש צריך תיקון שקרנים הם.

ולכן אומרים ענין זה דוקא בהיותם בחיים עם הגוף בשאלו תחתית, אשר כפי שלמדנו הביאור על כך ממרן מהרי"ד זי"ע התפלל משה שיזכו לכך, כדי שיוכלו לתקן שם את הגוף ואת הנפש גם יחד, לכן דוקא שם מתגלה להם כי תכלית קיום כל תרי"ג מצוות היא, כדי לתקן על ידם רמ"ח איברי ושס"ה גידיו הגוף. וזהו שכתב הרמב"ם ב"מורה נבוכים" (חלק ג פרק כז): "כוונת כלל התורה שני דברים, והם תיקון הנפש ותיקון הגוף".

מקור נפלא שקרח לא האמין בתיקון הגוף

אלא שעתה עדיין מוטלת עלינו חובת הביאור להבין ולהשכיל, מנין המקור לחידוש הנפלא של כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, שקרח לא האמין רק בתיקון הנפש ולא בתיקון הגוף. חשבתי דרכי לברר מקחו של צדיק שמקור הדבר הוא ממה ששינוי בתלמוד ירושלמי (סנהדרין ג): "רב אמר קרח אפיקרסי היה... באותה השעה אמר משה, רבון כל העולמים אם נברא לארץ פה מששת ימי בראשית הרי מוטב, ואם לאו יברא לה מעכשיו, ואם בריאה יברא ה'".

הנה מציינו ביאור נפלא בשני גדולי ספרי הדרוש, ב"שם משמואל" להגאון רבי שמואל סאליר, וב"לב אריה" להגאון רבי יהודה אריה לייב האשקי, לבאר מה שאמר קרח בכפירתו: "אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול", על פי מאמר חכמינו ז"ל במדרש (במדב"ר יח-ט): "ויקהל עליהם קרח, אמר להם כל העדה כולם קדושים, וכולם שמעו בסיני אנכי ה' אלקיך, ומדוע תתנשאו על קהל ה', אלמלא אתם שמעתם לבדכם והם לא שמעו הייתם אומרים, עכשיו כולם שמעו ומדוע תתנשאו".

ולכאורה יפלא כי הן אמת שכל ישראל שמעו שני הדברות: "אנכי ה' אלקיך", "לא יהיה לך אלהים אחרים" מפי הגבורה, אולם הלא כל שאר המצוות לא שמעו ישראל כי אם משה מפי הגבורה. אך הביאור על כך הוא על פי מה ששינוי בגמרא (מכות כג):

"דרש רבי שמלאי, שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם. אמר רב המנונא מאי קרא (דברים לג-ד) תורה צוה לנו משה מורשה, תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום".

מבואר מזה כי תורה בגימטריא תרי"א כנגד תרי"א מצוות ששמענו מפי משה, מלבד שתי המצוות אנכי ולא יהיה לך ששמענו מפי הגבורה. אולם קרח שחלק על משה ואהרן ואמר: "כי כל העדה כולם קדושים, וכולם שמעו בסיני אנכי ה' אלקיך, ומדוע תתנשאו על קהל ה'". לא האמין רק בשני הדברות ששמעו כל ישראל מפי ה': "אנכי ולא יהיה לך".

הנה כי כן זהו שאומר רב בירושלמי: "קרח אפיקרסי היה... באותו שעה אמר קרח אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול".

ישראל בהיותם מלובשים בבשר, אם כן רחם נא על ישראל שלא לכלותם בהפרדת הנפש מהגוף, כדי שיוכלו לשבח ולהלל אותך בגוף ובנפש, והנה הם דבריו הנוראים בלשון קדשו:

"נתכוון לדבר לפניו דברי ריצוי המתקבל לפניו, על פי מה שקדם לו בידיעת הדרגות החפץ שיש לבוורא, האחד הוא שבח והלל אשר יתנו לו צבא מעלה [מלאכים ושרפים], למעלה ממנו שבח והלל אשר יתנו לו נשמות הצדיקים משני אוצרות החיים, אוצר אחד של נשמות שעדיין לא באו לעולם הזה, שעליהם אמרו ז"ל (יבמות סב.) [אין בן דוד בא] עד שיכלו [כל] נשמות שבגוף, ואוצר ב' של נשמות שכבר באו לעולם הזה, וחזרו וניתנו באוצר החיים, וכולם נותנים שיר ושבח והודאה לבוורא יתעלה שמו, בסוד (משלי טז-טז) כל פעל ה' למענהו.

למעלה מהם השיר והשבח העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה, אשר הם תוך הבשר, והוא [הבשר] מונעם מהכיר ה', והם [הנשמות שבתוך הבשר] מתעצמים לאהוב ה', ולשבחו ולהודות למאמרו, זה עליון וחשוק אצל הבורא למעלה מהכל, וכמו שמבוארים הדברים בהרחבה בספר הזוהר, גם בדבריהם ז"ל [במדרשים].

ולזה נתחכם משה וריצה ה' בדבר שהוא חפץ בו, ואמר אלקי הרוחות לכל בשר, שאתה חפץ שאלקותך תהיה לרוחות בזמן שהם בבשר, ואם אתה ממיתם, אתה חסר רצון זה, ואין נכון להגביר הדינים, שיסובבו הפסד קבלת אלקותך לרוחות שבבשר, שהוא רום תכלית חשקך, ואמר האיש אחד יחטא, לומר שכפי הדין אין להם חיוב, כי כולם לא חטאו לחייבם, אלא אתה בא עליהם בקצף שהוא תגבורת הדין, והוא אומרו תקצוף".

הנה כאשר נתבונן נשכיל להבין, כי רעיון נשגב זה של ה"אור החיים" הקדוש משתלב להפליא עם הבנין האדיר של מרן מהרי"ד זי"ע, כי קרח ועדתו טעו לחשוב שצריך לתקן רק את הנפש ולא את הגוף. ויש לומר כי מטעם זה פרצה מגפה בגופם של ישראל, משום שלא מחו בקרח ועדתו ועל ידי זה היה חסר להם התיקון של הגוף.

עד שבאו משה ואהרן והתפללו עליהם לפני ה': "אל אלקי הרוחות לכל בשר", הלא חפצת בשבח והלל של יצורי חומר בשילוב של הנפש והגוף גם יחד, אם כן חוס ורחם נא על ישראל: "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף". ואחר כך הקטיר אהרן את הקטורת שהדליק באש שלקח ממזבח החיצון, כדי לשלב את התיקון של הגוף והנפש גם יחד ותיעצר המגפה.

לרפואה שלימה של הגאון רבי שלום חיים בן עליזה שליט"א נדבת דר. רפאל ולימור מהדב הי"ו

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com